



GALENI LIBER DE HISTORIA PHILOSOPHICA, Iul. Martiano Rota interprete.

ARGUMENTVM LIBRI.

Liber longe Plutarcho dignior, quam Galeno.

Qualis Philosophia fuerit ante Socratem, quas ipse partes addiderit, ac de proposito libri.



C VM illi, qui se primum ad philosophiã contulerunt, de rerum natura solummodo disceptarēt, atq; in ea finē studiorū suorū posuissent, multis post seculis natus Socrates, illorū sententiam improbauit, fieri non posse dicēs, ut ab hominibus ea perciperentur, quæ tam remota à nostro sensu forēt. existimabat em̄ summæ difficultatis esse tam abditarum rerum certam notitiã cōsequi, plusq; utilitatis homines habituros, si scrutarentur, quo modo quis feliciter uitam traduceret, & se quā plurimis bonis fruens, à malis omnibus tueretur. Hoc itaq; cum utilius fore Socrates iudicasset, dissertationes de natura rerū, q; parum humanæ uitæ conducere uiderent, omisit. & eam disciplinā excogitauit, quæ quid bonū, quid malū: quid turpe, quid honestum: quidq; honore, aut uituperatione dignū sit, inuestigat. arbitratus, illos, qui hæc antea secū meditati fuissent, ab omnib. uitæ incōmodis se facile explicaturos, atq; philosophiæ pars altera hinc addita est, quæ de moribus agit, & illos instruit, qui uitam optime degere uelint. His aut̄ ita mente præsumptis, idē quoq; cum animaduerneret, opus sibi fore, ut quos inuentorū suorū participes esse uellet, eos etiam assentiri faceret, idq; solū fieri posse, si quibuscum sermonē instituisset, uere quæ diceret, affirmare uideret, rerum omnium magistrā differendi facultatem adinuenit: cuius argumentationibus ducti & à malis discedimus, & ea amplectimur, quæ prodesse semper, obesse nunquā suapte natura queunt. Sic itaq; Socratis opera, philosophiã, quæ ad ipsum usq; naturalium rerum cognitionem non excesserat, tres partes obtinuit. Hæc præfari nos oportebat, ut calle quodã ad philosophiæ historiam ueniremus, de qua nobis recensere hoc in libro propositū est. non quia noui aliquid ipsi apportemus, uerū ut quæ ab antiquis de primo eius genere sparsim & fusc dicta sunt, in unū colligeremus: breuiterq; & dilucide ea explicaremus. ne, si prius hæc nostra legerint, **D** qui discendi studio tenentur, expolitoribus egeant: neue per se ipsos unaquaq; in re quid ab antiquis philosophis pronunciatum sit, aperte non intelligant. cōmodius autem, quod dicimus, efficiemus: si & enuntiatorum cōprobationes, & uerborū phaleras omitemus. nam neq; ostentationis gratia, scribere hæc aggressi sumus: sed ut his cōmodi essemus, qui sibi utile quippiam ex philosophiã sumere decreuerint: quiq; nō solum ab olla & pallio indutos, philosophos arbitrantur, sed etiam eadē qua cæteri ueste utentes, modo animū philosopho dignum habere studeāt. Perpicue uero nūc omnia, quæ à doctoribus meis accepi, quæq; ipse legēdo cōsecutus sum, in unū redigere curabimus. ut ex his intelligat unusquisq;, unde primū philosophiã ad Græcos puenit: quibusq; auctoribus in Græciam transierit: ac demū qui ipsi animum adijcientes cæteris præstare uisi sint.

De successione philosophorum.

Constat igitur inter quamplurimos Thaletem Milesium, philosophiam primū apud Iones inuexisse. unde & eius ætatis sapientiam, omnes Ionicam appellarunt. huius familiaris Anaximander extitit. qui & ipse eodem pacto philosophatus est: Anaximenemq; doctrinæ suæ successorē, & æmulum reliquit. Anaximenes Anaxagoram docuit, qui Mileto relicta migravit Athenas, ubi Atheniensem Archelaum ad studia philosophiæ cōcitauit. Archelaum Socrates audiuit, is qui & ætatis suæ, & post se genitis hominibus, in causa fuit, ut sincero animo philosophiæ incumbere-

Spurij.

Aæ ij rent.

GALENI DE HISTORIA

rent. omnes enim ferme quotquot ipsum accedebant, philosophiæ desiderio inflammatos dimittebat. quamuis autem multi fuerint appellati Socratici, in præsentia tamen eorum tantum mentionem faciam, qui disciplinæ successores ab eo relictæ sunt. Horum unus Plato fuit, qui cæteris omnibus plurimum excelluit, & ut aliquis diceret, solus inuidia superata, Socratici nomē obtinuit. clarus itaq; apud omnes cum esset, ueteris academiæ princeps extitit. hūc Speusippus secutus est, qui in eisdem quidem inuentis mansit, sed in articulare morbum incidens, non multum postea naturæ concessit, Xenocrate relicto, qui Platonis auunculi dogmata explicaret. Xenocrati Polemo successit, qui & ipse à Platonis disciplina non deuiuit, Cratemq; instituit, in quo uetus academiæ finem habuit. nam Archelaus qui Cratem audiuit, mediam academiæ inuexit, & ἐπιχλω, hoc est sententiæ suæ reticentiā excogitauit. hunc secutus Carneades, academiæ nouæ fundamenta iecit, Clitomachumq; dogmatis sui sectatorem reliquit. fuerunt præterea duæ aliæ academiæ, quarum priori, Philo: posteriori, Antiochus præfuit. E reliquis autem Socraticis, quos plures admodum fuisse constat, multis parem, inferiorem nemini Antisthenem arbitror. is enim austeram uitam agens, philosophiam primus in opus deduxit. Antisthenem Diogenes sectatus est, & illi simili uitæ instituto fuit. hūc Zeno Citieus audiuit, qui & Stoicam sectam inuenit, & Cleanthem docuit. Chryssippi magister Cleanthes fuit: amboq; Zenonis doctrinam & uitæ institutum tenuere. Chryssippus Diogenem Babylonium discipulum habuit, Diogenes Antipatrum instruxit, Antipater Possidonium docuit. Rursus quoque Aristippus unus ex Socratis auditoribus fuit, à quo Cyrenaicus cum esset, Cyrenaicam sectam accepimus. Sed nec Megarensium dialecticam (hoc enim nomen ea secta habuit) iure quispiam despiciet. huius autor Euclides Megarensis fuit, qui Stilponem docuit, & ingenij subtilitate nemini eorum, qui Socratem audierunt, inferior fuit. Stilponem Menedemus Erytriensis audiuit, à quo erytriaca philosophia cognomen accepit. Phædonem Eliensem nemo non nouit, ut inter Socraticos è primis unus habitus sit. hunc Anaxarchus Abderita sectatus est, qui Pyrrhonem docuit, scepticæ philosophiæ auctorem. Aristoteles autem diu quidem Platonis inuentis adhæsit, sed tandem seipsum nouo dogmati addixit, & Theophrastum scholæ & disciplinæ hæredem sibi elegit. Theophrastus Stratonem docuit, qui suo quodam iure, de rerum natura disputauit. nam Epicurus philosophiæ, ut quidam opinantur, eruditione contempta, disciplinæ genus quoddam inuexit, quod ab accuratis philosophis non est approbatum. Epicurum uero Metrodorus audiuit & Hermachus qui Epicuro successit. Porro philosophorum genera duo suprema fuerunt, Ionicum & Italicum. sed de Ionico multa satis iam diximus: Italici uero, eius quidem, quod Crotonæ & Tarento uiguit, princeps extitit Pythagoras: eius autem, quod Elææ floruit, Xenophanes Colophonius, quem plerique dubitando, potius quam aliquid statuendo philosophatum ferunt. Xenophanis placitis delectati sunt Melissus & Parmenides, quem abditarum rerum notitiam adeptum sic tradunt, ut Zenonem Elæatem, contentiosam philosophiam. Zenonis auditor Leucippus Abderita fuit, qui primus atomos excogitauit. quod dogma susceptum à Democrito, & stabilitum est. Democriti Protagoras discipulus fuit, qui primus oratoriam facultatem philosophiæ coniunxit.

De cognominibus philosophiæ.

Philosophia uero cognomen adepta est, partim ab auctoribus, ut Pythagorica & Epicurea: partim ab eorum patria, ut Eretrica, Megarica: partim à fine, ut eudæmoniaca. siquidem Anaxarchus philosophiæ, quæ suo tempore uiguit, finem esse felicitatem dicebat. partim ab actionibus, ut peripatetica. Aristoteles namq; deambulando cum sermonē ad discipulos haberet, hoc cognomine philosophiam suam appellandam cēsuit. partim ab aduersando, ut cynica. partim ab aliqua eius portione, cui præ cæteris operam dederint, ut dialectica. partim à locis in quibus diuersabantur, ut academica, & stoica. partim ab affectu, quo docētes utebantur, ut sceptica. partim ab auctoribus, sine, & patria simul, ut quam Aristippus introduxit, quæ ab ipso Aristippica dicta est, ab eius patria, Cyrenaica. à fine, uoluptuaria: uoluptatem enim philosophiæ dicebat finem esse. uoluptatem autem illum pleriq; significasse affirmant, non illam sensuum motione excitatam dulcedinem, sed eum animi statum, qui molestia careat, nec illecebris ullis mulceatur.

De ordine & definitione philosophiæ.

Eam philosophiæ partem, quæ nobis differendi artē tradit, duabus reliquis eius partibus anteponebam censuere, qui posterioribus seculis extitere philosophi, arbitantes eos qui accurate uelint philosophiæ operam dare, nō prius alias partes attingere debere, quam disceptandi peritiam adepti sint, & quid sit unumquodq; cognoscendi. philosophiam namq; cognoscendi facultatem esse quidā dicebant: & artem, uitam optime traducendi. optimam autē uitam esse secundum uirtutem uiuere. Quidam uero ipsam definiēbant, exercitationem artis ad uitam optime degendam necessariæ. ac exercitationem quidem philosophiam esse omnes existimant: artem uero sapientiam, quæ humanarum diuinarumq; rerum comprehensio est. Quidam uero ipsam esse potius arbitratī sunt facultatem spectandi quæ eligenda fugiendaq; sint. per eligenda, bona: per fugienda, mala significantes. bona enim esse, quæ propter se sequenda sunt, & adepta possidentibus utilitatem apportant; mala uero, quæ uitanda, & obtenta damnum habentibus inferunt.

De partibus

De partibus Philosophiæ.

A Philosophiæ partes ex sententia plurium, & eorum, qui diligentissimi fuisse creduntur, tres esse in superioribus iam diximus. Harum prima rationalis dicitur, qua scimus uniuscuiusque rei substantiam, ab accidentibus discernere, & quo quidque ab alio differat. Secunda naturalis uocatur, per quam intelligere ualemus, quid in causa sit, ut cœlum tanto ordine circumuoluatur, & quæ partium eius tarditatis ac uelocitatis ratio sit, ac id genus alia. Tertia, quæ alijs duabus magis est necessaria, & ad opus uitæ longe utilior, moralis nuncupatur, qua cōmode colloqui, & pacate cōuersari scimus: ac imperiosos quidem & elatos, non odio prosequendo, sed partim eludendo, partim miserando, contemnere: mansuetos autem & officiosos è contrario diligere. horum autem uitam agere, melius atque facilius est, cum expositi omnium cōmodis sint. illorum autem, & malum, & difficile, quia nec adiri uolunt, & aduentibus molesti sunt.

De sectis, quid Secta sit, & quot numero.

Sectam aliqui tribus modis dici affirmant, cōiter, proprie, & propriissime: ac cōiter quidē consensum esse aliqua in re, quæ ad uitam degendam pertinet, proprie uero consensum in artis alicuius exercitatione, propriissime autem, consensum rerum ad Philosophiam spectantium. Hanc sic **B** ex notione definiunt. Secta est collectio multorum dogmatum suis concordantium, & ad unum finem tendentiū. Sectæ uero quas maxime generales existimant ij, quibus ista curæ fuerunt, quatuor enumerantur. Dogmatica, quæ in multis constituta & stabilis est. Sceptica, quæ de singulis dubitat. Contentiosa, quæ cauillis superior esse in concertationibus studet. sunt autem cauilli sicut si dixeris, quod ego sum, tu non es: homo sum, ergo tu non es homo. & id genus aliæ pueriles & litigiosæ deductiones. Mistæ, quæ licet multa decreta habeat, de multis tamen adhuc dubitat, nec ita de singulis disputat, ut ea constituat. Dogmaticos fuisse tradunt Pythagoram Samiū & Epicurum Atheniensem. Scepticos Zenonem Elæatem, Anaxarchum Abderitā, & Pyrrhonē, quæ exactissimum in hoc genere fuisse dicunt. Contentiosos autem appellarunt Euclidem, Menedemū, & Clitomachū. Mistos uero Xenophanē, qui de rebus omnib. dubitauit, illudque solū asseruit, cūcta unum esse, Deumque, & finitum, & immutabilē, & ratione præditū, item Democritum, qui nulla alia de re sententiā suam protulit, sed tantū atomos uacuum & infinitū asseuerauit.

De exortu Philosophiæ, & cur inuenta.

C Principium philosophiæ tribus modis dicitur. inuestigandi, cōstituendi, demonstrandi. principium inuestigandi, est quod primos homines in opinionē philosophiæ induxit. cōstituēdi, pars ea philosophiæ, quæ prior in artem redacta fuit. demonstrandi, illud unde probare incipimus ea quæ apud nos inuenta & cōstituta fuerūt. Xenocrates ideo repertam philosophiam asserit, quia cum turbulenta sit actiua uita, se ad contemplationis studium prudentes homines contulerunt.

De signo.

Signum à dialecticis diffinitur proloquium mentis coniunctum. item antecedens, cui consequens aliquod adnexum sit. Signorum autem quædam ostendere, quædam admonere dicuntur: ostendūt quæ sic adnexa significatis sunt, ut cum primum apparent, nos in cognitionem rei significatæ ducant: ut fumus, quem simulatque conspeximus, ignem subesse statim intelligimus. admonent, quæ non nisi prius obseruata in notitiam rei significatæ nos abducunt, ut lac in papillis. id enim ubi prius adesse cognouerimus, antea peperisse mulierem intelligimus.

De syllogismo.

D Syllogismus est oratio, quæ ex concessis ab eo cum quo disputamus, inexpectatū aliud quippiam colligit, ueluti in primo de republica Thrasymacho cōcedente, iustum esse quod urbium magistratibus est utile, magistratusque interdum aberrare: colligit Socrates, iustum quoque id esse, quod magistratibus inutile sit.

De definitione.

Definitio est concisa oratio, quæ nos ducit in cognitionē uniuscuiusque rei. uel definitio est oratio, quæ breui quadam commonefactione, nobis propositas res detegit. definitionum aliæ à substantia, aliæ à notione sumuntur.

De diuisione.

Diuisionem existimant separationem esse eorum quæ in unum conuenerint. diuidi autem nomina, in significationes: totum, in partes: genus, in species & differentias: species in singularia: & hæc in accidentia, accidentia tum in seipsa, tum in subiecta.

De iudicio.

Iudiciū est rē discernens cōsideratio. duplex autē iudiciū habemus, unū quo uiuimus, alterū quo res esse uel non esse dīiudicamus. tribus modis uero dicitur iudiciū, cōiter, proprie, & maxime proprie.

De uero.

Verum, est quod alicui oppositum cum re conuenit. differt autem uerum à ueritate, substantia, constitutione, potentia, substantia, quoniam uerum incorporeum est, cum dignitas sit quæ ab omnibus proloqui solet, ueritas autem corpus. nam omnium rerum scientia est. scientia principalis animi facultas, principalis facultas spiritus esse uidetur, qui merito corpus existimatur. cōstitutione.

Spurij.

Aæ ij tione.

GALENI DE HISTORIA

tionem, quia uerum euidens est, ut ego disputo. ueritas autem à nobis inquiratur oportet, cum bona uniuersa comprehendat. potentia, quoniam uerum malis & ineruditis hominibus, nam uera interdum & ipsi dicunt: ueritas autem non nisi probis & eruditis uiris inesse potest.

De demonstrationum generibus.

Quonia ad eam philosophia partem, quam logicam uocant, pertinere uideat de demonstrationibus docere, consentaneum est, ut de his quoque aliquid dicamus. Demonstrationes uoco syllogismos, qui euidentiis propositione & assumptione, conclusionem ostendunt. uel qui nulla alia egeant comprobatione. sunt autem bifariam distincti. nam alij categorici, id est, praedicatiui, alij hypothetici, hoc est conditionales appellatur. Horum alij modum habent, alij modo carent, alij misti sunt, alijque secundum, alij tertium adiacens praedicant. Conditionalium species sunt septem. Prima est, in qua duobus positis, quorum unum praecedat, alterum sequatur: praecedens assumitur, & sequens inferitur, ut, si dies est, lux est: sed dies est, ergo lux est. Secunda est, quae ex antecedente & opposito consequentis, oppositum praecedentis colligit: ut, si dies est, lux est, sed lux non est, ergo dies non est. Tertia est, in qua ex annexo negato & opposito unius partis, alterius partis oppositum deducitur: ut, non si dies est, lux non est: atqui dies est, igitur lux est. Quarta est, in qua ex disiuncto & partis unius opposito, alterum probatur. ut, uel dies uel nox est, sed dies non est, igitur nox est. Quinta est, in qua ex disiuncto & una eius parte, altera non esse arguitur. ut, uel dies uel non est, atqui dies est, igitur nox non est. Sexta est, quae ex coniuncto negato & una eius parte, reliquam non esse concluditur. ut, non & dies, & nox est, sed dies est, igitur nox non est. Septima est, in qua ex coniuncto & parte una negata, alteram colligimus. ut, aut dies, aut nox est: sed dies non est, ergo nox est.

De naturali philosophiae genere, ac primo de efficiente, & materia.

Quantum igitur par fuit de his agere, quae ad rationalem philosophiae partem attinent, à nobis est alio in opere fuisse conscriptum. Hic autem pauca quaedam solummodo perstringentes, ad ea referenda properamus, quae de natura rerum antiqui tradidere. Nemo uero mihi succedere debet, si quae ab alijs inuoluntate & perplexe scripta sunt, ea nos facile & explicite referre confidimus. nam & hoc fieri posse non dubitamus, & rudibus satis fore censemus, hinc philosophiae dogmatibus tanquam sacris quibusdam initiari. Exordium autem faciemus à primis rerum naturalium principijs, tam efficientibus, quam materialibus. quibus cum animum adiecissimus, iure omnibus anteponendum duximus causas efficientes, inter quas Deus principem locum obtinet, quem omnium quae sunt, quaeque in dies fiunt, auctorem, & artificem, ut ita dixerim, ueteres asserunt. Plato siquidem & Stoicus Zeno quid esset Deus explicantes, non mundum, ipsum esse dixerunt, sed praeter haec omnia, quiddam aliud, incorporeum quidem, ut Plato sentit: corporeum uero, sicut Zeno asseuerat. neuter tamen, quae dei forma sit exponere est ausus, sed Epicurus humanam ipsum habere figuram credidit, Stoici propriam quidem eum semper non retinere, sed igneus spiritus cum sit, omnium, quibus affluerit, formam facile suscipere, illisque similem effici. locum illi determinatum Epicurus inter mundos assignat, ubi Deum incedere, & ambulare dicit. Stoici, rebus omnibus eum connasci, illisque similem effectum, cum eisdem & moueri & locum mutare dicunt, ac ex ingenuitate sibi uirtute, cuiuscumque rei sibi coniunctae prospicere. idem quoque Deum quidem cuncta gubernare dixerunt: sed nullius rei curam peculiariter habere. Stoicis Epicurus hac in parte consentit, affirmans beatam incorruptibilemque naturam, neque ipsam in se molestias ulla habere, neque alicui alteri negocium faceere, uniuersis tamen hominibus bona Deum largiri. Plato autem opinatus est Deum & omnium simul & uniuscuiusque priuatim, curam habere in his solummodo, quae ad uitam spectant. Quicumque mundum genitum putant, Deum inquit ipsius extractorem fuisse. non tamen omnes qui genitum mundum concedunt, eandem quoque de ipsius sine sententiam habent. uerum Plato ex eius, qui ipsum admirabili artificio construxit, neque dissolui, neque aboleri posse mundum existimat. Stoici contra absumi mundum putant, idque ignis opera fieri, qui in causa est, ut exustus in infinitum commutetur, sub quo certo quodam tempore materia quiescit, totque commutationum uacationem accipit, donec rursus in contrarium statum uergentibus rebus, alia quoque elementa denovo prodire incipiant: & rursus diuino iussu segregata, atque in unum corpus redacta, nouum mundum constituent. Ac caeteri quidem omnes, qui Deum cunctarum rerum auctorem crediderunt, ipsum quoque unum horum omnium causam statuunt. solus Plato ideas introduxit, quarum exemplum Deus in conficiendis rebus sequeretur. item materiam omni qualitate carentem, ex qua singula quaeque componeret, & dissimiles inter se res distinctasque faceret. neque enim ex his unum aliquid sufficere, sed tria simul haec requiri censet, siquid absolui debeat. uerum quoniam de efficiente principio satis multa attulimus, tempus est ut de materia quoque aliquid dicamus. Omnes qui de rerum natura aliquid locuti sunt, concordantes materiam esse concedunt. quanam uero sit, non omnes consentiunt. sed Pherecydes Syrus, terram eam esse credidit: Thales autem, aquam: Anaximandrus, infinitum: Anaximenes & Diogenes Apolloniata, aerem: Heraclitus, & Hippiasus Metaponticus, ignem: Xenophanes Colophonius, aquam & terram: Hippo Rheginus, ignem & aquam: Oenopius Chius, ignem & aerem: Empedocles, quatuor elementa, terram, aquam, ignem, & aerem. His amicitiam & litem adiungit, quarum altera coniungit & unit, altera segregat & distinguit. Democritus & eum secutus Epicurus, atomos

A atomos omnium rerum materiam opinantur. Heraclides Ponticus, & Asclepiades Bythinus rerum principia faciunt moles quasdam omni actione carentes. Anaxagoras, minimas quasdam & similes rerum particulas. Diodorus, qui Cronos appellatus est, indiuidua minimaque corpuscula. Pythagoras, numeros: Mathematici, corporum fines. Strato Physicus cognomento, quas uocant qualitates. Plato, Aristoteles, & Stoici, naturam quandam informem, ex qua primum quatuor elementa, tum reliqua fiant, sed Aristoteles elementis quintum corpus addit, quod circumuoluitur, & est immutabile.

De principij, & causa differentia.

Principium & causam aliqui nihil inter se differre putant. aliqui principium quidem rerum omnium originem praecedere uolunt, non tamen ipsum euentus huiusce causam esse dicunt. sed id, quo secundum unumquemque modum res fiunt. Causarum genera quatuor iidem statuunt. praecedens, quod ab euentu separari potest, idque quod iam effecit permanet: continens, quod rem quam facit non deserit. nam eo praesente, res gignitur: absente, desinit: urgente, crescit: desistente, minuitur. perfectum, quod per se solum rem peragit. concausans, quod caeteris pares in euentum confert, ut in arando uidemus, in quo uel plurimum affert, qui minimum etiam adiumentum confert, ut bobus quidem duobus arator indigeat, sed multo facilius opus absoluat, si tertium iumentum adiunctum aliorum laborem leuet.

B *De principij & elementi differentia.*

Cum Iones elementum a principio nihil differre arbitrarentur, plurimum Plato interesse iudicauit, atque ita utrumque distinxit, ut elementum id sit quod compositum et effectum est, quo terram, aquam, aerem, & ignem elementa uocamus. principium uero dicatur, quod se prius quicquam non habet, ex quo gigni potuerit. alioquin principium non fore elementis. namque priora sunt, tum materia informis & perennis, tum forma, species, & *ἡ τελευτή*, hoc est perfectio nuncupata, demum priuatio, quam absentiam definiunt rei, quae tum adesse debeat. merito igitur Plato reperta differentia, ueterem Ionicorum sententiam improbauit.

De natura.

Naturam aliqui definiunt arte praeditam suapteque motu in generationem tendentem igneum spiritum. alij nihil aliud quam minorum corporum congressum & discessum. Aristoteles principium motus & quietis eius, in quo est primo & non secundum accidens. naturalia uocat, cum elementa quatuor, tum caetera quae ex eis fiunt, animalia, stirpes, metalla, & quae in aere generantur imbres, niues, fulmina, grandines, ueteri.

De motu.

Motum omnes penes concedunt quicumque paulo diligentius philosophati sunt: Locorum commutationem, ut cum quis Alexandria Romam uenit, uel Alexandriam Roma discedit: Qualitatum uariationem, ut si quis ex frigido calidus fiat, uel ex calido frigidus euadat: Naturae uicissitudinem, ut si quis antea non existens homo, nunc esse incipiat: uel contra existens, homo esse desinat: Staturae mutationem, ut si quis est paruo magnus crescat, aut est magno in paruum decreseat.

De corpore.

Reliquis corpus esse dicentibus quodcumque siue agat, siue patiatur: Mathematici corpus esse definiunt, quod trifariam extensum est, in longum, in latum, et profundum. Punctum namque esse, qui partes non habeat. Lineam uero, longitudinem tantum. Superficiem, latitudinem longitudini coniunctam. haec, si profunditas accedat, corpus appellari: quidam etiam corporum fines corpus crediderunt. Plato molem esse corpus asseruit, quae & locum occupat, & intra se molem aliam non admittit. neque enim duo corpora unum locum obtinere simul posse.

De figura.

Figura, corporis superficies, circumscriptio, & finis est. figurarum uero, aliae rotundae sunt, aliae angulares, quarum infinita penes uariatio est.

De forma.

D Forma, substantia est incorporea, quae quidem ex se non subsistit, sed formis carentem materiam informans, omnia, quae uidemus extare facit. Socrates & Plato formas arbitrantur naturas esse a materia separatas, in intellectu cogitationeque Dei, hoc est in mente diuina sitas. Aristoteles autem formas quidem & species non abstulit, sed eas materiae coniunctas esse uoluit. Stoici nostras intellectiones formas appellarunt.

De mundo.

Stoici mundum unum esse dixerunt, quem & totum esse, & corporeum arbitrati sunt. Empedocles mundum quidem unum esse concedit, totum tamen ipsum negat, sed exiguam quandam totius particulam, reliquum uero, ociosam materiam. Plato mundum unum esse & totum, tribus argumentis coniectat, quia perfectus non esset, si omnia non contineret: nec exemplari similis, si unicus non esset: nec aeternus, si quid extra se haberet. Metrodorus tam absurdum esse putat unum mundum in infinito natum dicere, quam in agro magno, unam spicam. nam cum infinitae causae sint, mundos quoque infinitos esse necessum est. sunt autem infinitae causae, id est atomi, quare & infinitos effectus esse oportet, hoc est mundos, cum eorum quisque finitus sit.

De constitutione.

Mundus rotunda figura hoc pacto constitit. Indiuidua corpuscula, quae tum fortuito motu ferrebantur, cum unum in locum plurima conuenissent, magnitudine & figuris differebant. quaecumque igitur

Spurij.

A 4 iij

angulosa,

GALENI DE HISTORIA

angulosa, magna, & grauiā fuerunt, subistere: quæ uero parua, leuiā & rotunda, in superiorem locum ab illis extrusa sunt. nec prius ascendere desierunt, quæ impulsione uolentia cessauit: tunc enim retro acta, cum inferius descendere non possent, in loca sibi congrua deuenere. ea autem sunt, quæ circumposita. Vt igitur inter se satis coagmentata sunt, quæ circum undique erant, extimū cœlum genuerunt. quæ uero illis & loco, & natura proxima extiterunt, planetas effecerunt. nam aerē exhalatorum corporum multitudo composuit, qui concitatus in uentum, cœlum agitare coepit, & eum in orbem actum circumuolare, quæ motus ordinem stellas adhuc seruire uidemus. Vt autem ex corporibus in sublimē effaculatis, cœlum, ignis, & aer, ortus est: ita ex subidentibus nata est terra, quam multa materia nimium adhuc corpulentā, cum uentorum impetus, tum stellarum splendor compingendo attenuarunt, & ad eam quam spectamus paruītatē, redegerunt: aqua expressa, quæ fluida cum sit, per decliuiā labi coepit in loca concaua, uel ipsa per se aqua huc illuc discurrēns, aluos sibi, & latos sinus excauauit. sic itaque præcipue mundi partes in lucem prodierunt.

De Deo.

Quæ de Deo inter initia omisimus, ea nunc explicare nobis in animo est. nam ex antiquis philosophis quosdam inuenimus, qui Deos non esse dixerunt. non tamen id palam fateri ausi sunt, sed an Dii essent ignorare se dicebant. fuerunt autem Diagoras Milesius, Theodorus Cyrenaicus, Eudemus Tegeata, & Euripides Atheniensis, quanquam id ipse non dicit, sed Sisyphum id dicentem introducit ob metum Areopagitarum. Sed istos missos faciamus, & Anaxagorā potius audiamus, qui diuinam mentē asserit, res omnes à primordiis mundi inter se confusas distinxisse, atque ita res omnes procreasse: uel Anaximandrum, qui stellas cœlestes Deos arbitrabatur: aut Democritum, qui mentem igneo circularique corpore utentem, hoc est mundi animam Deum esse affirmabat. nam Pythagoras ex hisce, quæ ipse inter principia collocauit, unitatem, hoc est unius naturam, & mentem ipsam Deum atque bonum existimauit: dualitatem uero, Demonem, & malum, quam corporea moles circumstat, id est, quem aspiciamus mundū. Socrates autem & eum secutus Plato, Deum id inquit esse, quod unum, quod solum, quod bonum, & ex sese est: quæ omnia illuc tendunt, ut Deum, mentem esse significant nulli materiæ commistam, nullique affectui obnoxiam. Aristoteles uero supremum Deum formam esse definit, separabilem quidem, æthereo tantum corpori, quod quintum appellat, inhaerentem. id autem cum in plures sphaeras natura quidem coniunctas ratione uero distinctas, separet: quamque sphaeram animal esse censet, ex anima & orbe compositum: quorum hic æthereum corpus est, in circuitum uolubile: illa ratio, quæ ipsa quidem motum non admittit, sed tamen motus est causa. Stoici Deum esse pronunciant, ignem arte præditum, rationeque & uia ad mundi generationem procedentem, atque omnes rerum omnium rationes continentem, quibus uniuersa fato eueniunt: Item aliter: spiritum toti mundo infusum, qui uarias appellationes sortitur pro diuersitate materiæ, in quam diffusus est. Deos autem existimant cum stellas, & cœlum, tum præcipue mentem. Epicurus Deos omnes humanam speciem habere credidit. uideri tamen à nobis non posse, ob summam tenuitatem atomorum, quæ ipsos componunt. quatuor etiam alia rerum genera sempiterna statuit, atomos, infinitum, uacuum, & similitudines, quæ ab eo eiusdem rationis partes & aliorum elementa censentur.

Vnde in cognitionem Dei uenimus.

Dei uero cognitionem habuimus ex pulchritudine, quæ cœlo inesse spectamus. nihil enim temere, aut casu, pulchrum oritur, sed artificis alicuius opera. quamobrem & Euripides Stellas inquit, ornatus gratia ab opifice sapienti cœlo inditas fuisse. deuenimus autem in huiusmodi cognitionem, cum ex alijs stellis, tum præcipue ex Sole & Luna, quæ subterraneum iter emensa, eodem colore, eadem figura, eadem magnitudine nascuntur, eademque & tempora, & loca seruant.

De Heroibus & Dæmonibus.

Thales, Pythagoras, Plato, & cum his Stoici, unanimes asserunt: Dæmones naturales substantias esse, Heroas autem animas à corporibus separatas, et harum bonas esse, quæ hominum fuerint sancte uitam traducentium: malas autem, male uiuentium. Epicurus tam Dæmones, quæ Heroas non concedit.

De anima.

Cum multa de anima ab antiquis inter se controuersa dicta sint: nemo me à proposito introductionis modo discedere arbitretur, si paulo fusius ea commemorauero, quæ ab illustrissimis quibusque dicta sunt. Animam igitur existimant aliqui spiritum esse toto corpori adnexum, non tamen æquabiliter, sed uni membro magis, alteri minus. hoc Asclepiadis sectatores dicunt. eandem alij facultatem qua uiuimus arbitrant: quidam principium motus omnium, quæ fiunt, & sunt. Epicurus autem aerem illum, quem respirando attraximus, animam esse credidit, cuius substantiam alij incorpoream dixerunt, ut Plato: alij corpoream, ut Zeno: & ipsum secuti Stoici. nam spiritum ipsam esse opinati sunt. item mortalem alij, ut Epicurus & Diocles: alij immortalem, ut Plato & Stoici, ipsam existimarunt. quamquam Plato suo se motu semper mouentem, nec unquam interituram ipsam asseueret. Stoici contra tam diu animam durare, quoad mundus dissoluatur. tunc enim ipsam quoque corrumpi. Rursus alij sic adnexas corporibus animas aiunt, ut ex eis ipsas sponte natas dicant. hocque in causa esse, ut corporeis uoluptatibus tantopere delectentur. alij uero animam uolunt Dei particulam quamdam

Adam esse, nec ullum extare elementum, quod ociosum sit, quodq; in compositarum rerum ratione non ueniat. Peccare uero animas inquit, alij quia liberae cum sint, suo arbitrio ad malum ferantur. nam cum uoluptates appetant, ut eas assequantur, uicia persequi, flagitiosum esse non iudicant: alij, cuncta fato euenire putantes, animam quoq; nulla electione habita delinquere posse concedunt. poenas dare sceleratorum animas, ubi a corporibus solute fuerint, existimat Plato: bonorum autem, ad Deum post mortem reuerti, & in astris habitare. Stoici nihil istorum admittunt, sed postquam, aiunt, seiunctae a corporibus fuerint, quae intemperanter uixerunt, & uoluptatum adhuc audae sunt, corpus aliud iterum subeunt, desiderio uoluptatum illectae, quas corporis ministerio assequuntur. id autem eas tandiu facere, quoad uirtutem edoctae, in cognitionem ueri boni deueniant, ac meliorem uitam traducant, a qua statim, ubi soluta & iam ab impedimentis corporis liberae fuerint, ipsis per se semet interlucentibus honesti ac decoris, id eis uniuntur. a quibus nunquam sic affectae postea diuelluntur. Partes animae Plato tres fecit, rationem, iracundiam, & concupiscentiam. Aristoteles quartam addidit, naturalem, quae corpus uegetat. Stoici & ipsi partes animae quatuor enumerant, ratiocinandi, sentiendi, loquendi, & gignendi facultatem. Alij simplicem & partibus carere animam arbitrantur. nihil. n. aliud ipsam esse, quam prudentiam, quam, tum mentem, tum intellectum appellat. Meneimachus unus ex sectatoribus stoicorum disciplinae, ubi suspensionem addidit, loquendi & gignendi potestatem ademit, eas sentiendi facultatibus attribuens. nonnulli demum in sensum & rationem animam diuiserunt, quibus aliquis merito potius assentiri poterit.

De minimo.

Ante quatuor elementa nonnulli fragmenta quaedam eiusdem rationis paruissima & rotunda, ceu elementorum elementa existisse dicunt. Heraclitus quoque frustula quaedam cum minima, tum indiuidua, cogitatione tantum apprehensibilia concedit.

De colore.

Color est qualitas corporis uisibilis. Pythagorici colorem appellant superficiem corporis. Empedocles quod meatibus oculorum quadraret. Plato flammam e corporibus prodeuntem, cuius partes apte oculis incidunt. Zeno is, qui Stoicorum princeps fuit, colores esse definit, primos materiae habitus: Qui Pythagorae successerunt philosophi, colorum genera quatuor fecerunt, album, nigrum, rubrum, & pallidum: reliquas autem colorum uarietates ex diuersa elementorum commixtione oriri: animalium uero etiam ex aeris & locorum diuersitate consurgere.

De mixtione.

C Prisci mixtionem elementorum fieri dixerunt, ex mutua inter sese per primas qualitates actione. Anaxagoras, & Democritus ex eorum solummodo congressu. Empedocles e paruissimis micis elementa componit, quas minima quaedam frustula, & ueluti elementorum elementa esse dicit. Plato tria tantum corpora ex se mutuo fieri credidit, ignis, aer, & aqua: terram namque solam immutabilem esse.

De uacuo.

Qui a Thalete manarunt philosophi ad Platonem usque uacuum omnes abnegarunt. Empedocles intra mundum, inquit, uacuum res nulla, nec extra est. Leucippus, Democritus, Epicurus, & Metrodorus atomos quidem multitudine: uacuum autem magnitudine infinitum dicunt. Stoici intra mundum, uacui quidem nihil esse, extra uero infinitum: alij tantum uacui solummodo extra mundum esse: quantum ad respirationem mundi faciat. mundum enim igneus cum sit, euentatione indigere.

De loco, & receptaculo.

Stoici, & Epicurei locum a receptaculo differre censent, ac locum quidem esse, quod corpus totum tangit ut superficies, receptaculum autem quod parte solum, ut in uasis uinarijs contingit.

De tempore.

D Pythagoras tempus esse arbitrat, continentis nos caeli machinam. Plato mobilem eternitatis imaginem, uel interuallum motus caeli. Eratosthenes Solis circumuolutionem. Temporis autem essentiam Plato caeli motum existimat. Stoici fere omnes motum ipsum, ac caeteri quidem ingenitum tempus arbitrantur. Plato genitum ex sensus nostri cogitatione.

De ortu, & interitu.

Parmenides, Melissus, & Zeno Eleata, ideo nec generari, nec corrumpi quicquam asseruerunt, quod uniuersum immobile ponunt. Epicurus & caeteri, quotquot e minutis corpusculis mundum extruunt, ex atomorum conuentu gigni, & eorum discessu aboleri cuncta affirmant. hi autem neque oriri quicquam, neque interire proprie dicunt. nam cum ex congerie non ex alteratione gigni res uelint, non qualitatis, sed quantitatis motum, ortus & interitus momentum praecedere faciunt. Pythagoras, & alij quicumque materiam pati supponunt, ortum & interitum proprie astruunt, cum uelint elementorum qualitatis immutatis nasci res, & dissolui.

De necessitate.

Thales ualidissimam esse necessitatem dixit, cum uniuerso dominetur. Pythagoras mundo eam incubare credidit. Parmenides, & Democritus omnia necessario euenire dicunt, eademque ipsam esse cum fato, cum iudicio, cum prouidentia. Plato quaedam in prouidentiam, quaedam in necessitatem refert. necessitatis autem essentiam Empedocles arbitrat, causam principijs & elemen-

GALENI DE HISTORIA

tis utentem. Democritus resistantiam motum & impetum materiae. Plato, nonnunquam materiam, interdum habitum eius qui circa materiam operetur.

De fato.

Heraclitus omnia fato euenire dicit: ipsumque eundem esse quod necessitas. Plato quamuis in hominum animis & uita fatum constituat, ei tamen & libertatem nostram adiungit. Stoici Platonem hac in parte sequuntur, ac necessitatem quidem definiunt, insuperabilem et uiolentam causam, fatum uero causarum seriem, in qua tamen illa quoque causa continetur, quae in nobis est, ut quaedam fato fiant, quaedam non fiant. fati uero essentiam Heraclitus esse definit rationem, substantiam uniuersae permeantem. fatum autem corpus aethereum, quo tanquam semine uniuersum gignitur. Plato perennem rationem & legem naturae totius uniuersae. Chrysippus uim ordine cuncta gubernantem. item in definitionibus, fatum, inquit, est ratio seu lex, cuius prouidentia reguntur omnia, quae sunt in mundo: uel ratio, per quam, orta, nata sunt, nascentia oriuntur, oritura nascentur. reliqui uero Stoici fatum describunt causarum seriem, hoc est ordinem & nexum intransgressibilem. Possidonius tertium ipsum a Ioue facit, ut primus sit Iupiter: secunda, natura: tertium, fatum.

De fortuna.

Plato fortunam definit causam quae seclretur & incidat rebus quas facere eligimus. Aristoteles causam quae hisce rebus interuenit, quas alicuius gratia & uolentes facimus, obscuram tamen & instabilem. differre uero fortunam a casu, ex eo, quia quae fortuna fiunt, casu quoque fiunt: cum fortuna solum in nostris actionibus uersetur, quae uero casu fiunt, non omnia fortuna (in his enim casus etiam consistit.) quae ad actiones nostras non attinent. insuper fortunam ad homines tantum spectare, casum autem non ad homines solum, sed ad bruta, & ad reliqua quoque uita carentia. Epicurus inconstantem & ipse causam, modis, temporibus, personis, fortunam dicit. Anaxagoras & Stoici, causam quae humano discursu assequi non possit, Atque alia quidem, necessitate: alia, fato: alia, electione: alia, fortuna: alia, casu fieri.

De finitate & infinitate mundi.

Pythagoras primus hanc rerum omnium congeriem mundum appellauit, exactam eius dispositionem cōtēplatus. Thales, & qui ab eo deriuarunt, unum mundum asseruit. Democritus & Epicurus, & utriusque magister Leucippus, infinitos, in infinita uacui amplitudine sitos. Empedocles cum in suprema parte mundi Solem circumuolui faciat, mundum finitum statuit, Seleucus autem infinitum. Diogenes uniuersum quidem infinitum dicit, mundum autem finitum. Stoici multum inter uniuersum & totum interesse dicunt: ac uniuersum quidem infinitum esse, cum uacuum quod infinitum est, cōprenderet: totum autem quia uacuum excludit, finitum esse. quare cum totum & mundus idem sint, mundum finitum esse.

De figura mundi.

Aristoteles et Stoici rotunda figura mundum constare dicunt. alij partim cono, partim ouo similem malunt. Epicurus, & his, & id genus reliquis, mundum constare posse concedit.

De anima mundi.

Reliqui omnes animam habere, prouidentiamque regi mundum arbitrantur. Democritus & Epicurus, et quotquot atomos ac casum introducunt, neque animam habere, neque prouidentiam regi ipsum inquit, sed bruta quadam natura. Aristoteles non anima, non ratione, non mente, non prouidentia praeditum mundum omnibus suis partibus existimat, sed coelum tantummodo. caelestes. n. orbes singulos & animam & uitam habere. reliqua uero infra coelum posita, omnibus his carere. quod si ordine aliquo frui uideantur, non ex se illa ipsum habere, sed incidenter. quatenus a caelestibus corporibus reguntur.

De aeternitate mundi.

Pythagoras & Plato factum a deo mundum arbitrantur, ac quantum in ipso est, interire posse. nam cum sensibus percipiatur, corporeum est & dissolubile. non intercidet tamen Dei prouidentia & custodia praeventus. Epicurus & Stoici mundum interitum concedunt, ortus cum sit, id quod & reliquis accidere uidemus & animalibus & stirpibus. Xenophanes ingenitum, sempiternum, indelebilem, defendit. Aristoteles quae infra Lunam sunt, mortalia: quae uero supra, immortalia statuit.

An mundus alatur.

Aristoteles, qui mundum sempiternum tuetur, nullo ipsum alimento indigere concedit. nam si nutrimento egeret, interiret tandem. Heraclitus ex istis quae hic corrumpuntur, ipsum sibi mundum immutatione quadam nutrimentum subministrare putat. Philolaus ex Pythagoricis unus, corruptiones duas esse dixit. interdum namque ignem a caelo descendere, interdum uero lunaris aquae circumuersione aerem effundi. Horum itaque exhalationibus coelum nutriri.

A quo elemento mundus exordium cepit.

Physici mundum a terra exordium sumpsisse dicunt, tanquam a centro, quod rotundis omnibus esse principium solet. Pythagoras ab igne. Empedocles aethere primo extitisse dicit, tum ignem, postea terram, de qua circumuoluentis se caeli impetu uehementer astricta, exiit aqua, quae in uaporem conuersa, aerem peperit. coelum autem aethere, solem igne solo constare credit. reliqua uero, quae hic apud nos sunt, ex alijs. Plato cum uisibilem hunc mundum ad imitationem mundi intelligibilis factum existimet, animum primum extitisse dicit, tum corpus, quod ex igne & terra primo, ex aere & aqua secundo,